

Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
MANUEL CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA
prednesené 2. apríla 2020¹

Vec C-343/19

**Verein für Konsumenteninformation
proti
Volkswagen AG**

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Landesgericht Klagenfurt (Krajinský súd Klagenfurt, Rakúsko)]

„Prejudiciálne konanie – Nariadenie (ES) č. 1215/2012 – Súdna právomoc vo veciach nárokov z mimozmluvnej zodpovednosti – Miesto, kde došlo ku skutočnosti, ktorá zakladá nárok na náhradu škody – Manipulácia s hodnotami emisií plyných látok v motoroch motorových vozidiel“

1. V roku 1976 sa Súdny dvor po prvýkrát zaoberal otázkou, ktorú normotvorca nechal v článku 5 bode 3 Bruselského dohovoru² otvorenú. Mal rozhodnúť, či na účely určenia súdnej právomoci „miesto, kde došlo ku skutočnosti, ktorá zakladá nárok na náhradu škody“ bolo miesto, kde vznikla táto škoda, alebo miesto, kde nastala skutočnosť, ktorá ju spôsobila.³
2. Na účely poskytnutia výkladu, ktorý bude užitočný pre systém rozdelenia medzinárodnej súdnej právomoci medzi členské štáty, si Súdny dvor vybral možnosť použiť obe kritériá väzby. Riešenie (ktoré bolo pre uvedenú vec najvhodnejšie) sa zmenilo na vzorové pravidlo. V čisto teoretickej rovine je toto riešenie logické, keďže predpokladom každej mimozmluvnej zodpovednosti je určitá skutočnosť, určitá škoda a príčinná súvislosť medzi nimi.
3. V praxi toto riešenie nie je – s výnimkou jednoduchých prípadov, ako je ten, o ktorom sa rozhodlo v rozsudku Bier –, také jednoznačné. Nie je jednoznačné najmä vtedy, keď škoda vzhľadom na jej samotnú povahu nie je hmotne vyjadrená: je to tak v prípade ujmy, ktorá sa nedotýka telesnej integrity určitej osoby alebo určitej veci, ale všeobecne majetku.
4. Súdny dvor, ktorý sa zaoberal týmito problémami v rôznych situáciách a z odlišných hľadísk,⁴ má teraz príležitosť spresniť svoju judikatúru týkajúcu sa článku 7 bodu 2 nariadenia (EÚ) č. 1215/2012⁵.

1 Jazyk prednesu: španielčina.

2 Bruselský dohovor z roku 1968 o právomoci a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach [neoficiálny preklad] (Ú. v. ES L 299, 1972, s. 32).

3 Rozsudok z 30. novembra 1976, Bier (21/76, EU:C:1976:166; ďalej len „rozsudok Bier“).

4 Okrem iného v rozsudkoch z 11. januára 1990, Dumez France a Tracoba (C-220/88, EU:C:1990:8; ďalej len „rozsudok Dumez“); z 19. septembra 1995, Marinari (C-364/93, EU:C:1995:289; ďalej len „rozsudok Marinari“), a z 10. júna 2004, Kronhofer (C-168/02, EU:C:2004:364; ďalej len „rozsudok Kronhofer“). Nedávno v rozsudkoch z 21. mája 2015, CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335; ďalej len „rozsudok CDC“); z 28. januára 2015, Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37; ďalej len „rozsudok Kolassa“); zo 16. júna 2016, Universal Music International Holding (C-12/15, EU:C:2016:449; ďalej len „rozsudok Universal“), a z 12. septembra 2018, Löber (C-304/17, EU:C:2018:701; ďalej len „rozsudok Löber“).

5 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady z 12. decembra 2012 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. EÚ L 351, 2012, s. 1; ďalej len „nariadenie“).

I. Právny rámec. Nariadenie č. 1215/2012

5. V odôvodnení 16 tohto nariadenia sa uvádza:

„Okrem bydliska žalovaného musia byť k dispozícii aj alternatívne kritériá právomoci založené na úzkej väzbe medzi súdom a žalobou alebo na účely uľahčenia efektívneho riadneho výkonu súdnictva. Existencia takejto úzkej väzby by mala zaručiť právnu istotu a vylúčiť, že osoba by bola žalovaná na súde členského štátu, s čím [ktorý – *neoficiálny preklad*] nemohla rozumne predvídať. Je to dôležité predovšetkým v prípade sporov týkajúcich sa mimozmluvných záväzkov vyplývajúcich z porušenia práva na súkromie a práva na ochranu osobnosti vrátane poškodzovania dobrého mena.“

6. Súčasťou kapitoly II („Právomoc“) je oddiel, nazvaný „Všeobecné ustanovenia“ (články 4, 5 a 6), a ďalší oddiel s názvom „Osobitná právomoc“ (články 7, 8 a 9).

7. V zmysle článku 4:

„1. Ak nie je v tomto nariadení uvedené inak, osoby s bydliskom na území členského štátu sa bez ohľadu na ich štátne občianstvo žalujú na súdoch tohto členského štátu.

...“

8. Podľa článku 7:

„Osobu s bydliskom na území členského štátu možno žalovať v inom členskom štáte:

...

2. vo veciach nárokov z mimozmluvnej zodpovednosti na súdoch podľa miesta, kde došlo alebo by mohlo dôjsť ku skutočnosti, ktorá zakladá takýto nárok;

...“

II. Spor vo veci samej a prejudiciálna otázka

9. Verein für Konsumenteninformation (ďalej len „VKI“) je spotrebiteľská organizácia so sídlom v Rakúsku. Predmet jej činnosti zahŕňa okrem iného vymáhanie súdnych nárokov na ochranu práv spotrebiteľov, ktoré jej spotrebiteľia na tento účel postúpia.

10. VKI podala 6. septembra 2018 na vnútroštátnom súde žalobu proti spoločnosti Volkswagen AG, ktorá je založená podľa nemeckého práva a má sídlo v Nemecku, kde vyrába motorové vozidlá.

11. VKI vo svojej žalobe uplatňuje nároky na náhradu škody, ktoré jej postúpilo 574 nadobúdateľov vozidiel. Navyše navrhuje, aby súd určil, že Volkswagen zodpovedá za budúcu škodu, ktorá sa vyčísli neskôr. Oba žalobné návrhy súvisia so zabudovaním rušiaceho zariadenia (manipulačného softvéru) do nadobudnutých vozidiel, ktoré na skúšobnom zariadení maskovalo skutočné hodnoty emisií výfukových plynov v rozpore s právnymi predpismi Únie.⁶

⁶ Podľa organizácie VKI boli motory vybavené zakázanými rušiacimi zariadeniami v zmysle nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 715/2007 z 20. júna 2007 o typovom schvaľovaní motorových vozidiel so zreteľom na emisie ľahkých osobných a úžitkových vozidiel (Euro 5 a Euro 6) a o prístupe k informáciám o opravách a údržbe vozidiel (Ú. v. EÚ L 171, 2007, s. 1), ktoré spôsobili, že na skúšobnom zariadení sa vylúčili „čisté výfukové plyny“, t. j. výfukové plyny, ktoré spĺňali stanovené limitné hodnoty. Naopak, počas skutočnej prevádzky vozidiel, teda na ceste, sa do ovzdušia uvoľnilo také množstvo škodlivých plynov, ktoré prevyšovalo tieto limitné hodnoty.

12. VKI tvrdí, že všetci spotrebitelia, ktorí jej postúpili svoje nároky, nadobudli v Rakúsku buď od oficiálnych predajcov, alebo od súkromných predajcov vozidlá vybavené motorom vyvinutým spoločnosťou Volkswagen. Tieto vozidlá boli nadobudnuté pred zverejnením manipulácií s výfukovými plynmi, ktorých sa dopustil výrobca, k čomu došlo 18. septembra 2015.

13. Podľa názoru organizácie VKI škoda spôsobená vlastníkom vozidiel spočíva v tom, že ak by vedeli o údajnej manipulácii, pravdepodobne by tieto vozidlá nekúpili alebo by ich kúpili za nižšiu cenu. Rozdiel medzi cenou manipulovaného vozidla a skutočne zaplatenou cenou predstavuje škodu vyplývajúcu z vlozenej dôvery, ktorú treba nahradiť. VKI subsidiárne odôvodňuje svoje žalobné návrhy tým, že hodnota manipulovaného vozidla je tak na trhu s novými vozidlami, ako aj na trhu s ojazdenými vozidlami, v porovnaní s iným, nemanipulovaným vozidlom podstatne nižšia.

14. VKI tiež tvrdí, že škoda, ktorá vznikla kupujúcim, sa zvýšila z dôvodu zvýšenej spotreby paliva, nižšieho výkonu týchto vozidiel alebo ich motora alebo väčšieho opotrebovania. Okrem toho treba počítať s ďalším poklesom trhovej hodnoty dotknutých vozidiel, ktorým hrozia aj iné nevýhody, ako napríklad zákaz prevádzky alebo vyradenie z evidencie. V čase podania žaloby niektoré z týchto škôd ešte nebolo možné vyčíslieť, resp. ešte nevznikli, a preto organizácia VKI z tohto hľadiska navrhuje len určiť zodpovednosť žalovanej.

15. Z hľadiska medzinárodnej súdnej právomoci súdu, na ktorom podala žalobu, sa VKI odvoláva na článok 7 bod 2 nariadenia.

16. Volkswagen navrhuje zamietnuť žalobné návrhy organizácie VKI a namieta nedostatok medzinárodnej súdnej právomoci vnútroštátneho súdu.

17. Za týchto okolností Landesgericht Klagenfurt (Krajinský súd Klagenfurt, Rakúsko) kladie nasledujúcu prejudiciálnu otázku:

„Má sa článok 7 bod 2 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1215/2012 z 12. decembra 2012 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach vykladať v tom zmysle, že v prípade okolností, o aké ide v konaní vo veci samej, možno za ‚miesto, kde došlo ku skutočnosti, ktorá zakladá nárok na náhradu škody‘, považovať miesto v členskom štáte, kde vznikla škoda, ak takáto škoda spočíva výlučne vo finančnej strate, ktorá bezprostredne vyplynula z protiprávneho konania, ku ktorému došlo v inom členskom štáte?“

III. Analýza

A. Úvod

18. Článok 7 bod 2 nariadenia, ktorý umožňuje žalobcovi podať žalobu na inom súde, než je súd, ktorý má všeobecnú právomoc (teda súd členského štátu, v ktorom sa nachádza bydlisko žalovaného v zmysle článku 4 ods. 1 tohto nariadenia), vždy vyvolával výkladové ťažkosti.⁷

⁷ Uvedené ustanovenie vyvoláva výkladové ťažkosti v tomto nariadení, tak ako ich vyvolávalo v dohovore z roku 1968 a v nariadení Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. ES L 12, 2000, s. 1; Mim. vyd. 19/004, s. 42), ktoré tieto predpisy nahradilo. Pokiaľ ide o vzťah medzi uvedenými nástrojmi, v odôvodnení 34 nariadenia je spomenutá potreba kontinuity pri výklade, čo vo všeobecnosti umožňuje uplatniť na článok 7 bod 2 nariadenia judikatúru Súdneho dvora týkajúcu sa článku 5 bodu 3 dohovoru z roku 1968 a nariadenia č. 44/2001.

19. Vzhľadom na veľký počet a rôznorodosť situácií, ktoré umožňujú odôvodniť žalobu „vo veciach nárokov z mimozmluvnej zodpovednosti“, sa Súdny dvor musel zaoberať výkladom tohto ustanovenia vo veľmi odlišných situáciách a postupom času aj v situáciách, ktoré boli odlišné od tých, s ktorými sa počítalo pri jeho prijímaní.⁸ Súdny dvor ho na základe návrhov na začatie prejudiciálneho konania podaných súdmi členských štátov prispôbil a rozvinul.⁹

20. Existuje však niekoľko nemenných usmernení pre výklad tohto ustanovenia: kľúčová úloha zásad, ktorými sa riadi tento výklad, teda zásady predvídateľnosti pravidiel (pre účastníkov konania) a zásada blízkosti súdu, ktorý má právomoc, a sporu; úsilie zachovať účelnosť osobitného pravidla v rámci systému vymedzenia právomoci, avšak bez toho, aby to umožnilo extenzívny výklad,¹⁰ a neutralita uvedeného pravidla vo vzťahu k účastníkom konania. Tento výklad je v každom prípade autonómny a nezávislý tak od vymedzenia pojmov „skutočnosť“ a „škoda“ vo vnútroštátnych právnych poriadkoch, ako aj od hmotnoprávných predpisov vzťahujúcich sa na zodpovednosť za škodu.¹¹

21. Článok 7 bod 2 nariadenia predpokladá osobitne úzku väzbu medzi súdom a sporom. Uvedená väzba slúži na zabezpečenie právnej istoty a na zabránenie tomu, aby osoba bola žalovaná na súde členského štátu, ktorý nemohla rozumne predvídať. Navyše uľahčuje riadny výkon spravodlivosti a hospodárnosť konania.¹²

22. Ak protiprávne konanie a jeho dôsledky nastanú v rôznych členských štátoch, vzniknú dve kritériá súdnej právomoci, keďže sa predpokladá, že vo veciach týkajúcich sa mimozmluvnej zodpovednosti obe miesta v značnej miere súvisia so sporom. Za uvedených okolností si žalobca pri podávaní žaloby môže vybrať z dvoch súdov.

23. Kritérium, ktoré stanovuje článok 7 bod 2 nariadenia, teda zachováva svoj potrebný účinok, ktorý by sa stratil, ak by sa toto ustanovenie vykladalo len ako miesto, kde došlo k udalosti, ktorá viedla ku škode, keďže toto miesto sa obvykle zhoduje s miestom bydliska žalovaného.¹³ Duplicita súdov, ktoré majú právomoc, nebola v nijakom prípade zrušená.¹⁴

24. Článok 7 bod 2 nariadenia nebol vytvorený s cieľom stanoviť právomoc na ochranu žalobcu. Hoci zo systematického hľadiska by sa mohol chápať ako kompenzácia pravidla *actor sequitor rei*¹⁵, nevyplýva z neho, že sa musí automaticky uplatňovať priaznivo na súdy štátu, na území ktorého má poškodený bydlisko (*forum actoris*).¹⁶ Súdny dvor to pripustil len v prípade, ak (a z dôvodu, že) miesto bydliska poškodeného je navyše miestom, kde vznikla škoda.¹⁷

8 V Jenardovej správe k dohovoru z 27. septembra 1968 o súdnej právomoci a výkone súdnych rozhodnutí v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. ES C 59, 1979, s. 1) sa uvádza (s. 26), že v tom čase boli vzorom dopravné nehody. Vtedy nebolo možné predstaviť si virtuálny priestor ako rámec pre spáchanie protiprávneho konania alebo miesto, kde vznikne škoda.

9 Jediná zmena v znení tohto ustanovenia od jeho prijatia spočíva vo vložení výslovnej zmienky o mieste, kde „by mohlo dôjsť“ ku skutočnosti, ktorá zakladá nárok na náhradu škody, pričom bolo objasnené, že toto ustanovenie sa má uplatniť na návrhy na vydanie predbežných opatrení.

10 Rozsudok z 5. júna 2014, *Coty Germany* (C-360/12, EÚ:C:2014:1318; ďalej len „rozsudok *Coty Germany*“, bod 45), a rozsudok *Universal*, bod 25. Tento výklad nemá byť reštriktívny, ale striktný.

11 Súdny dvor to konštatoval už v bode 19 rozsudku *Marinari* a neskôr okrem iných rozsudkov v bode 15 rozsudku z 27. októbra 1998, *Réunion européenne a i.* (C-51/97, EÚ:C:1998:509), a v bode 43 rozsudku *Coty Germany*.

12 Rozsudok *Bier*, body 11 a 17; rozsudok z 22. januára 2015, *Hejduk* (C-441/13, EÚ:C:2015:28, bod 19), a rozsudok zo 17. októbra 2017, *Bolagsupplysningen a Ilsjan* (C-194/16, EÚ:C:2017:766, bod 26).

13 Rozsudok *Bier*, body 20 a 23, a rozsudok zo 16. júla 2009, *Zuid-Chemie* (C-189/08, EÚ:C:2009:475; ďalej len „rozsudok *Zuid-Chemie*“, bod 31).

14 A to ani vo veciach týkajúcich sa čisto finančnej škody. Pozri poznámku pod čiarou 28 nižšie.

15 Ktoré je vyjadrené v článku 4 ods. 1 nariadenia.

16 Rozsudky z 25. októbra 2012, *Folien Fischer a Fofitec* (C-133/11, EÚ:C:2012:664, bod 46), a zo 16. januára 2014, *Kainz* (C-45/13, EÚ:C:2014:7, bod 31).

17 Rozsudok *Kolassa*, bod 50. V bode 32 rozsudku *Löber* Súdny dvor uznal skutočnosť, že majiteľka bankového účtu (na ktorom vznikla majetková ujma) mala bydlisko v Rakúsku, na účely priznania právomoci rakúskym súdom podľa „miesta, v ktorom vznikla škoda“ ako ďalšiu skutočnosť na potvrdenie tejto právomoci.

25. Súdny dvor na základe týchto faktorov vo vzájomnej súvislosti vypracoval usmernenia na výklad článku 7 bodu 2 nariadenia, pokiaľ ide o „miesto, kde vznikla škoda“, ktoré mali mať niekedy všeobecnú platnosť a inokedy sa týkali konkrétnych oblastí:

- Súdny dvor vo všeobecnosti a v rozsahu relevantnom pre prejednávajúcu vec odmietol irelevantné kategórie škody: na účely tohto ustanovenia je dôležitá len počiatočná, a nie následná škoda;¹⁸ len škoda, ktorá vznikla priamemu poškodenému, a nie škoda vzniknutá inému „sprostredkované“.¹⁹
- Pokiaľ ide o určité konkrétne oblasti (napríklad zodpovednosť za porušenie práv na ochranu osobnosti na internete), Súdny dvor uznal kritérium centra hlavných záujmov poškodeného.²⁰ Pokúsil sa tým nájsť rovnováhu v prospech majiteľa práva a kompenzovať celosvetový charakter internetu.²¹

26. Ak je údajná ujma čisto finančná, Súdny dvor stanovil niekoľko kritérií, ktoré spomeniem nižšie.

B. Odpoveď na prejudiciálnu otázku

27. Na zodpovedanie otázky vnútroštátneho súdu, ktorá je podobná otázke, na základe ktorej bol svojho času vydaný rozsudok Universal, treba najprv objasniť povahu údajnej škody, teda či je počiatočná alebo následná, a či je hmotná alebo čisto finančná.²² Tiež je potrebné určiť, či sú osoby, ktoré postúpili svoje práva organizácii VKI, ako osoby, ktoré majú nárok na požadované odškodnenie, priamymi alebo nepriamymi poškodenými.

28. Následne bude potrebné – v závislosti od kvalifikácie škody – spresniť miesto, ktoré je relevantné na účely súdneho konania.

29. Vnútroštátny súd sa navyše pýta, či možno výsledok, ktorý sa dosiahne pri predchádzajúcom úkone, opraviť na základe úvah týkajúcich sa predvídateľnosti a blízkosti. Považujem za dôležité už teraz uviesť, že kladná odpoveď by znamenala podstatnú zmenu vo výklade a uplatňovaní článku 7 bodu 2 nariadenia, ktorý dodnes prevláda.

30. Oprávnené subjekty vo svojich pripomienkach vyjadrili ďalšie pochybnosti o výklade tohto ustanovenia, ale vzhľadom na to, že tieto pochybnosti nie sú uvedené v návrhu na začatie prejudiciálneho konania, nebudem sa k nim vyjadrovať.²³

18 Rozsudok Marinari, body 14 a 15. Škoda v skutočnosti môže byť „následná“ v dvoch významoch: a) ako škoda odvodená od inej skoršej škody (udalosť spôsobila škodu, ktorá skutočne vznikla inde: rozsudok Marinari, body 14 a 15: „akcesorick[á] škod[a] k prvotnej škode, ktorá vznikla a ktorú utrpel priamy poškodený v inom zmluvnom štáte“, ako to uviedol generálny advokát Léger v bode 45 návrhov, ktoré predniesol 14. januára 2004 vo veci Kronhofer (C-168/02, EU:C:2004:24), a b) ako škoda, ktorú utrpel poškodený „sprostredkované“, teda ako nepriamy poškodený (rozsudok Dumez, body 14 a 22). V týchto návrhoch používam tento pojem v prvom význame.

19 Rozsudok Dumez, body 14 a 22. Výstižný výraz „sprostredkované“ sa niekedy používa v judikatúre Súdneho dvora na rozlíšenie osôb, ktoré majú nárok na náhradu škody, ktorú osobne utrpeli, a iných osôb než „priamy poškodený“, ktoré môžu „získať náhradu škody, ktorá [im] vznikla ‚sprostredkované‘ dôsledku škody, ktorú utrpela osoba, ktorej vznikla ujma na zdraví“. Je to tak v rozsudku z 10. decembra 2015, Lazar (C-350/14, EU:C:2015:802, bod 27).

20 Rozsudok z 25. októbra 2011, eDate Advertising a Martínez (C-509/09 a C-161/10, EU:C:2011:685; ďalej len „rozsudok eDate“).

21 Rozsudok eDate, bod 47.

22 Táto otázka je sformulovaná tak, že tento aspekt podľa rakúskeho súdu nie je sporný. Z obsahu návrhu na začatie prejudiciálneho konania však zrejme vyplýva opak.

23 Týkajú sa miesta, kde nastala príčinná udalosť, a výberu medzi týmto miestom a miestom, kde vznikla škoda, ak žalobcami nie sú samotní poškodení, ale žalobcom je združenie, ktorému títo poškodení postúpili svoje práva.

1. Povaha škody: počiatočná alebo následná, hmotná alebo majetková. Priami alebo nepriami poškodení

31. Vnútroštátny súd obmedzuje škodu na samotný softvér, ktorý je zabudovaný vo vozidle a predstavuje jeho vadu. Označuje ho za počiatočnú škodu, pričom zmenšenie majetku nadobúdateľov je len následnou škodou.²⁴

32. Tiež hovorí o tom, komu vznikla škoda: či vznikla spotrebiteľom, ktorých zastupuje VKI, alebo všetkým nadobúdateľom vozidiel, počnúc prvými predajcami a dovozcami. V tomto druhom prípade by subjekty, ktorých práva bráni VKI, ako poslední v reťazci neboli priamymi poškodenými.

33. Pri skúmaní povahy škody je vhodné odlišiť okruh udalostí, ktoré viedli ku škode, od okruhu dôsledkov (rôznych druhov ujmy), ktoré nastanú:

- Do prvého okruhu patrí výroba vecí – s vadami alebo bez väd. Súdny dvor to konštatoval v rozsudku Zuid-Chemie v súvislosti so zodpovednosťou za škodu spôsobenú vadným výrobkom.²⁵
- Rôzne druhy škody (resp. ujmy) sú nepriaznivými dôsledkami týchto udalostí vo sfére chránených právnych záujmov žalobcu.²⁶

34. Na základe uvedeného predpokladu by v tejto veci príčinná udalosť spočívala v zabudovaní softvéru, ktorý mení údaje o emisiách plynov vozidla, počas procesu jeho výroby.

35. Škoda vyplývajúca z uvedenej udalosti má podľa môjho názoru povahu počiatočnej majetkovej škody.

36. Za bežných okolností (ak sa nevyskytne nijaká vada) nadobudnutie veci spôsobuje, že majetok jej nadobúdateľa sa zväčší o hodnotu, ktorá je prinajmenšom rovná hodnote, o ktorú sa tento majetok zmenší (a ktorú v prípade kúpy predstavuje cena, ktorá sa zaplatí za túto vec).

37. Ak je hodnota vozidla už v okamihu kúpy nižšia než zaplatená cena, lebo vozidlo sa nadobúda s výrobnou vadou, vyplatená cena nezodpovedá prijatej hodnote. Rozdiel medzi zaplatenou cenou a hodnotou hmotnej veci prijatej ako protiplnenie vyvoláva majetkovú ujmu, ktorá vzniká súčasne s nadobudnutím vozidla (avšak zistí sa až neskôr).

38. Bráni existencia vozidla ako *hmotného* predmetu tomu, aby sa táto ujma považovala za majetkovú? Nemyslím si to. Keď boli zverejnené skutočné vlastnosti motorového vozidla, jeho nadobúdateľia nezistili, že majú *menšie* vozidlo alebo *iné* vozidlo, ale vozidlo s nižšou hodnotou, teda v konečnom dôsledku menší majetok. Vozidlo ako fyzický predmet *symbolizuje* zmenšenie majetku a umožňuje individualizovať pôvod tejto ujmy. V tomto prípade však nič nemení na *nehmotnej* povahe ujmy, ktorú manipulácia so softvérom spôsobila kupujúcim.

24 Pochybnosti rakúskeho súdu sa netýkajú návrhu na určenie zodpovednosti za budúcu škodu, ktorú ešte nie je možné vyčíslieť a ktorá podľa organizácie VKI vyplýva z aktualizácie softvéru po dni, keď vyšla najavo počiatočná manipulácia s motormi. Keďže táto škoda nie je predmetom prejudiciálnej otázky, nebudem sa k nej vyjadrovať. Musím však poznamenať, že právomoc rakúskych súdov založená na mieste, kde vznikla škoda, podľa článku 7 bodu 2 nariadenia by bola z viacerých dôvodov sporná.

25 Rozsudok Zuid-Chemie, bod 27: „miesto, kde škoda vznikla, si... nemožno zamieňať s miestom, kde sa odohrala samotná skutočnosť, ktorá poškodila výrobok, keďže toto miesto je v skutočnosti miestom, kde došlo k udalosti, ktorá viedla ku škode“.

26 V Nemecku sa viedla intenzívna diskusia o tom, či vlastníci vozidiel s manipulovanými motormi môžu uplatniť mimozmluvný nárok voči výrobcovi (teda o tom, či majú takto chránený právny záujem). Zdôrazňuje sa to v súdnych rozhodnutiach rôzneho typu: kladná odpoveď vyplýva z rozsudkov Landgericht Stuttgart (Krajinský súd Stuttgart, Nemecko) zo 17. januára 2019 (23 O 180/18) a Landgericht Frankfurt (Krajinský súd Frankfurt, Nemecko) z 29. apríla 2019 (2-07 O 350/18), ako aj z rozsudku Oberlandesgericht Koblenz (Vyšší krajinský súd Koblenz, Nemecko) z 12. júna 2019 (sp. zn. 5 U 1318/18), ktorý je momentálne predmetom konania o opravnom prostriedku na Bundesgerichtshof (Spolkový súdny dvor, Nemecko); záporná odpoveď vyplýva z rozsudku Landgericht Braunschweig (Krajinský súd Braunschweig, Nemecko) z 29. decembra 2016 (1 O 2084/15).

39. Pripomínam, že uvedené zmenšenie majetku je počiatkové, a nie následné: priamo vyplýva z udalosti, ktorá viedla ku škode (manipulácia s motorom), a nie z ujmy, ktorú utrpel žalobca a ktorú spôsobila tá istá udalosť.

40. Pokiaľ ide o postavenie poškodených, domnievam sa, že osoby, ktoré si kúpili autá (a postúpili svoje práva organizácii VKI, aby ich uplatnila na súde), sú priamymi poškodenými v zmysle článku 7 bodu 2 nariadenia. Zmenšenie majetku, ktoré údajne utrpeli, nie je dôsledkom predchádzajúcej škody, ktorá vznikla iným osobám skôr než im.

41. Strata hodnoty vozidiel sa totiž prejavila až zverejnením manipulácie s motormi. Žalobcovia môžu byť v niektorých prípadoch konečnými používateľmi, ktorí prevzali vozidlo od iného skoršieho kupujúceho: tomuto kupujúcemu však napokon nevznikla nijaká ujma, keďže škoda, ktorá v tom čase bola skrytá, sa prejavila až neskôr a dotkla sa vtedajšieho vlastníka. Z tohto dôvodu nemožno hovoriť o prenesení škody z prvých na ďalších kupujúcich.

2. Miesto, kde nastala udalosť, ktorá viedla ku škode

42. Vnútroštátny súd sa pýta len na určenie miesta, kde vznikla škoda, a nie na miesto, v ktorom došlo ku skutočnosti, ktorá spôsobila škodu. V návrhu na začatie prejudiciálneho konania uvádza, že podľa jeho názoru udalosť, ktorá spôsobila škodu (príčinná udalosť), nastala tam, kde boli vyrobené manipulované vozidlá, teda v Nemecku.

43. Preto by podľa všeobecného pravidla výrobca týchto vozidiel ako osoba, ktorá má sídlo v Nemecku, v zásade podliehal právomoci súdov tohto členského štátu. Keďže je však žaloba založená na protiprávnom konaní, ktoré zakladá nárok z mimozmluvnej zodpovednosti, túto osobu tiež možno žalovať v inom členskom štáte, konkrétne na súdoch podľa miesta, kde vznikla škoda.

3. Miesto, kde vznikne škoda

a) Všeobecný prístup

1) Miesto vzniku čisto finančnej ujmy podľa judikatúry Súdneho dvora

44. Ako som už uviedol, nárok organizácie VKI nie je založený na hmotnej škode spôsobenej určitej osobe alebo veci, ale na čisto finančnej ujme.

45. Podľa judikatúry Súdneho dvora je miestom, kde škoda vznikla, miesto, kde sa konkrétne prejavia nepriaznivé dôsledky určitej udalosti.²⁷

46. Neexistencia fyzického poškodenia sťažuje určenie takého miesta a už od začiatku tohto procesu vyvoláva nejasnosti. Táto neexistencia zároveň vyvoláva pochybnosti o vhodnosti použitia tohto miesta ako pravidla právomoci na účely článku 7 bodu 2 nariadenia. Nie je prekvapujúce, že v rámci návrhov na začatie prejudiciálneho konania predchádzajúcim prejednávánemu návrhu sa Súdnemu dvoru navrhovalo, aby v situáciách týkajúcich sa čisto majetkovej ujmy zrušil možnosť voľby medzi miestom, kde došlo k predmetnej udalosti, a miestom, kde vznikla škoda.²⁸

²⁷ Pozri okrem mnohých iných rozsudkov rozsudok Zuid-Chemie, bod 27, a rozsudok CDC, bod 52.

²⁸ Pozri návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Szpunar vo veci Universal Music International Holding (C-12/15, EU:C:2016:161, bod 38): „V určitých situáciách pojmy ‚Handlungsort‘ a ‚Erfolgsort‘ nemôžu byť rozlišované“. Tento názor má oporu aj v právnej náuke – pozri HARTLEY, T. H. C.: Jurisdiction in Tort Claims for Non-Physical Harm under Brussels 2012, Article 7(2). In: *ICLQ*, roč. 67, s. 987 až 1003, a OBERHAMMER, P.: Deliktsgerichtsstand am Erfolgsort reiner Vermögensschäden. In: *JBl* 2018, s. 750 až 768.

47. Naozaj existujú argumenty v prospech takého návrhu. Existencia dvojakej právomoci nie je pri uplatňovaní tohto ustanovenia nevyhnutná; je odôvodnená z dôvodu a v *prípade*, že priznanie právomoci zodpovedá „objektívnej potrebe z hľadiska dokazovania alebo organizácie konania“.²⁹ Výklad, ktorý bol podaný v rozsudku Bier, nemal za cieľ priznať právomoc vo veciach týkajúcich sa mimozmluvnej zodpovednosti viacerým súdom, ale skôr nevylúčiť kritériá väzby, ktoré sú relevantné pri rozbere okolností dôležitých pre tieto veci, teda udalosti a škody.

48. V uvedenom zmysle by sa možnosť „miesto, kde vznikne škoda“ zrejme nemala uplatniť v určitých prípadoch:³⁰ a) keď povaha uvedenej škody neumožňuje pomocou jednoduchých kritérií zistiť, kde k nej došlo;³¹ b) keď toto miesto treba určiť pomocou fikcií³² a c) keď výsledkom skúmania bude pravdepodobne náhodné miesto alebo miesto, ktorého určenie môže žalobca ovplyvniť.³³

49. V tomto zmysle pripomínam, že Súdny dvor v rozsudku z 19. februára 2002, Besix, vylúčil uplatnenie článku 5 bodu 1 Bruselského dohovoru (teraz článok 7 bod 1 nariadenia) v súvislosti so záväzkom, ktorý „nemožno lokalizovať na konkrétnom mieste ani spojiť so súdom, ktorý je osobitne vhodný na prejednávanie sporov súvisiacich s týmto záväzkom“³⁴.

50. Keďže body 1 a 2 článku 7 nariadenia sledujú rovnaké ciele blízkosti a predvídateľnosti, riešenie, ktoré platí pre bod 1, by mohlo platiť aj pre bod 2.

51. Je pravda, že Súdny dvor nevylúčil právomoc súdov podľa miesta, kde vznikla škoda, ak je škoda len majetková.³⁵ Napriek tomu, hoci zachovanie uvedenej možnosti jednoznačne neodmieta, niekedy sa približuje k tomuto riešeniu. Jeho odôvodnenie nie je jednotné, ako to vyplýva z vecí, v ktorých je majetková strata dôsledkom porušenia práva hospodárskej súťaže,³⁶ v porovnaní s vecami, v ktorých vyplýva z neúspešnej investície.

29 Rozsudok Kronhofer, bod 18.

30 Generálny advokát Jääskinen v bode 47 návrhov, ktoré predniesol vo veci CDC (C-352/13, EU:C:2014:2443), uviedol, že článok 5 bod 3 nariadenia č. 44/2001 sa nemá uplatniť, ak sú poškodení, ktorí si uplatňujú nárok na náhradu škody, roztrúsení vo veľkom množstve členských štátov, lebo by to vyvolalo viaceré súbežné konania s rizikom odporujúcich si rozhodnutí, čo by bolo v rozpore so všeobecným cieľom nariadenia. Súdny dvor s uvedeným návrhom, (ktorý by bol relevantný aj pre túto vec, nesúhlasil vzhľadom na počet dotknutých osôb, vzhľadom na to, že postúpenie ich práv nemá vplyv na určenie súdnej právomoci, a vzhľadom na to, že článok 7 bod 2 nariadenia stanovuje nielen medzinárodnú právomoc, ale aj miestnu príslušnosť). Kritérium týkajúce sa zabránenia viacerým konaniam teda nemá mať prednosť pred uplatnením tohto ustanovenia a vyžadovať preventívne vylúčenie súdov blízkych k sporu, ktoré sú pre účastníkov konania predvídateľné a oprávnené rozhodnúť na základe predmetného ustanovenia. V prípade existencie viacerých súbežných konaní treba túto situáciu napraviť prostredníctvom mechanizmov prekážky začatej veci a súvisiacich vecí, ktoré nariadenie tiež stanovuje (alebo v prípade viacerých konaní vedených v tom istom štáte prostredníctvom vnútroštátnych mechanizmov).

31 Súdny dvor sa v rozsudku Universal riadil úvahami, ktoré by v zásade viedli k určeniu miesta, kde vznikla škoda, v mieste, kde žalobca prijal záväzok, ktorý definitívne zaťažil jeho majetok (body 31 a 32). Domnievam sa, že zohľadnenie „miesta prijatia záväzku“ nie je veľmi nápomocné pri určení miesta, kde vznikla škoda, ak sa chápe tak, že si vyžaduje posúdenie rozhodného práva. Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 zo 17. júna 2008 o rozhodnom práve pre zmluvné záväzky (Rim I) (Ú. v. EÚ L 177, 2008, s. 6) teoreticky zaručuje, že výsledok tohto posúdenia bude vo všetkých členských štátoch rovnaký, ale nemožno vylúčiť odchýlky, aj keby boli spôsobené len odlišným prístupom k dokazovaniu cudzieho práva v každom štáte a k subsidiárnemu riešeniu v prípade chýbajúcich dôkazov. Tieto ťažkosti sú však známe a pri uplatňovaní iných kritérií právomoci stanovených v nariadení a v právnych predpisoch, ktoré mu predchádzali, sa s nimi počíta.

32 Ako je fikcia „centra majetku poškodeného“, ktorá zodpovedá chápaniu škody, ktorá zároveň ovplyvní celý majetok žalobcu. V rozsudku Kronhofer bolo toto kritérium väzby odmietnuté.

33 Napríklad v prípadoch bankových účtov žalobcu, ktoré si žalobca môže zvoliť po vzniku záväzku, s ktorým spája majetkovú škodu: pozri rozsudok Universal, bod 38. Súdny dvor uznáva, že miesto, kde sa nachádza účet, na ktorom je transakcia účtovne zaznamenaná, je miestom, kde vznikne priama majetková ujma, ale – ako vysvetlím – zastáva názor, že to nestačí na odôvodnenie výberu článku 7 bodu 2 nariadenia.

34 Rozsudok vo veci C-256/00, EU:C:2002:99, bod 49. Táto vec sa týkala záväzku zdržať sa určitého konania, ktorý nebol geograficky obmedzený.

35 Pozri judikatúru citovanú v poznámke pod čiarou 4 vyššie. Súdny dvor posudzoval otázku, či možno za „miesto, kde došlo ku skutočnosti, ktorá zakladá nárok na náhradu škody“ považovať miesto, v ktorom vznikla škoda, ktorá je len *momentálne* majetková, v rozsudku Zuid-Chemie v súvislosti so zodpovednosťou za chybné výrobky. Keďže v uvedenej veci vznikla hmotná ujma, Súdny dvor považoval túto otázku za hypotetickú, a preto na ňu neodpovedal. Z tejto neexistencie odpovede nemožno vyvodiť, že v prípade, keď vznikne majetková škoda a zároveň iná (neskoršia a nie následná) fyzická škoda, miesto, kde vznikla druhá škoda, nahradí na účely určenia medzinárodnej súdnej právomoci miesto, kde vznikla prvá škoda.

36 V tejto súvislosti sa rozsudok CDC javí ako ojedinelý prípad. Generálny advokát Jääskinen v bode 50 návrhov, ktoré predniesol v spomenutej veci (EU:C:2014:2443), uviedol ako jedno z miest, kde vznikla škoda, z hospodárskeho hľadiska miesto, kde boli vykonané zmluvy, ktorých obsah bol narušený kartelom. Miesto, ktoré si napokon vybral Súdny dvor – sídlo každej z dotknutých osôb, ktoré generálny advokát uviedol ako druhú možnosť –, nebolo v neskorších rozsudkoch opäť použité.

52. Súdny dvor niekedy spája škodu s určitým opomenutím alebo určitou skutočnosťou, ktoré vyvolalo konanie žalovaného, pričom toto opomenutie alebo táto skutočnosť bezprostredne a logicky predchádzajú ujme a možno ich lepšie vnímať zmyslami, aj keď táto možnosť nie je absolútna, ako je to v prípade, keď škoda vyplýva z toho, že niečo *nenastane*:

- Tak to bolo v rozsudku z 21. decembra 2016, *Concurrence*, ktorý sa týkal selektívnej distribučnej siete: škoda, ktorú mohol distribútor žiadať, spočívala v znížení objemu predaja a následnom ušlom zisku.³⁷
- V tom istom zmysle sa v rozsudku z 5. júla 2018, *AB flyLAL-Lithuanian Airlines*, finančná strata skúma spolu s poklesom predaja spoločnosti.³⁸
- V rozsudku z 29. júla 2019, *Tibor-Trans*, sa posudzovala škoda spočívajúca v prirážkach zaplatených pri kúpe nákladných vozidiel z dôvodu umelo zvýšených cien: Súdny dvor sa nezamerá na to, kde došlo k zaplateniu prirážok, ale na nadobudnutie nákladného vozidla na trhu, ktorého sa týkali tajné postupy.³⁹

53. Opis majetkovej škody pomocou viditeľného konania alebo viditeľnej skutočnosti pomáha *fyzicky* spojiť túto škodu s určitým územím alebo priamo spôsobuje, že to nie je potrebné. Nevidím dôvod, prečo by sa táto metóda nemohla uplatňovať všeobecne,⁴⁰ aj keď považujem za vhodné poukázať na jej riziká: ak sa majetková škoda spätne spojí s najbližšou hmotnou okolnosťou, ktorá jej predchádzala, môže to vyústiť do obsírných diskusií o kategóriách „počiatočnej“ a „následnej“ škody.⁴¹

54. Samotná majetková strata sa dostala do popredia v iných rozsudkoch, v ktorých Súdny dvor uznal, že k vzniku ujmy dochádza na účte, na ktorom je účtovne vyjadrená finančná strata. Tak je to spravidla v oblasti investícií.⁴²

55. V uvedených prípadoch však dôvody týkajúce sa blízkosti medzi sporom a súdom, ktorý má právomoc, alebo predvídateľnosť pre účastníkov konania vyžadujú, aby iné okolnosti veci, než je miesto, kde vznikla škoda, pri celkovom posúdení potvrdzovali, že také miesto je vhodné na určenie právomoci. Miesto, kde tieto okolnosti nastali alebo kde sa nachádzajú, umožní potvrdiť (alebo naopak spôsobí, že bude potrebné vylúčiť) názor týkajúci sa miesta považovaného za miesto, kde vznikla finančná škoda.

56. V tejto (nedávnej) judikatúre Súdneho dvora, ktorá je doteraz obmedzená na tri rozsudky,⁴³ má argumentácia v rámci článku 7 bodu 2 nariadenia dve etapy: overenie, kde vznikla škoda, je len jednou z nich. Ak sa toto miesto určí, automaticky nespĺňa požiadavky blízkosti a predvídateľnosti, ale je východiskom, ktoré musia potvrdiť *ostatné osobitné okolnosti* sporu pri celkovom posúdení.⁴⁴

37 Rozsudok vo veci C-618/15, EU:C:2016:976, bod 33: „V prípade porušenia podmienok selektívnej distribučnej siete prostredníctvom internetovej stránky... škoda, ktorú môže distribútor uviesť, predstavuje zníženie objemu jeho predaja v dôsledku predaja, ku ktorému došlo v rozpore s podmienkami siete, a z toho vyplývajúci ušlý zisk“.

38 Rozsudok vo veci C-27/17 (EU:C:2018:533; ďalej len „rozsudok flyLAL“, body 35 a 36).

39 Rozsudok vo veci C-451/18 (EU:C:2019:635; ďalej len „rozsudok Tibor-Trans“, body 30, 32 a 33).

40 V bodoch 31 a 32 rozsudku *Universal* je tiež vyjadrená táto myšlienka, ktorej cieľom je nájsť oporu vo viac či menej vnímateľných činnostiach (vtedy v uzatvorení zmiernu v Českej republike v rámci rozhodcovského konania, ktoré sa tam viedlo).

41 Generálny advokát Bobek v bode 70 návrhov, ktoré predniesol 28. februára 2018 vo veci *flyLAL* (EU:C:2018:136), upriamil pozornosť na to, že pokles predaja a následná strata príjmov nevyhnutne nastanú na tom istom mieste. Pokles predaja označil za „počiatočnú škodu“ a následnú stratu príjmov za „následnú škodu“. Súdny dvor sa – aspoň výslovne – nestotožnil s uvedeným názorom.

42 Nielen vtedy: pozri rozsudok *Universal*, v ktorom skutočnosťou, ktorá zakladá nárok na náhradu škody, bola nedbanlivosť advokáta, ktorý vypracoval zmluvu, ktorou bol jeho klient viazaný.

43 Rozsudky *Kolassa*, *Universal* a najmä *Löber*.

44 Rozsudok *Löber*, body 31 a 36, ako aj výrok.

57. Hoci je uvedená argumentácia zložitá a odlišuje sa od argumentácie uplatňovanej na iné druhy škody, nezdá sa mi, že došlo k podstatnej zmene v uvažovaní Súdneho dvora. Táto analýza nestavia do popredia blízkosť alebo predvídateľnosť ani nedovoľuje orgánu povereného uplatňovaním práva priamo posúdiť okolnosti veci s cieľom určiť právomoc, ktorá je vzhľadom na uvedené kritériá *najvhodnejšia*. Tento aspekt vyvolal u vnútroštátneho súdu pochybnosti,⁴⁵ a preto sa ním budem ďalej podrobnejšie zaoberať.

2) Dosah kritéria „osobitné okolnosti“

58. Súdny dvor v doterajšej judikatúre poukázal na „osobitné okolnosti“ veci s cieľom spresniť kritérium právomoci týkajúcej sa „miesta, kde vznikla škoda“.

59. Ako som vysvetlil, uvedený postup vyžaduje overiť existenciu okolností, ktoré zabezpečia, že miesto označené za „miesto, kde vznikla škoda“ je v súlade s požiadavkami nariadenia blízke a predvídateľné. Tak sa splnia požiadavky súdnej ochrany oboch účastníkov konania a požiadavky týkajúce sa organizácie konania. Potreba vykonať toto overenie nie je všeobecná, teda neplatí pre každý druh škody; existuje alebo môže existovať v prípade čisto majetkovej škody.

60. Toto kritérium sa tiež nepoužíva na to, aby súd, ktorému bol predložený spor, porovnal „miesto, kde došlo k príčinnej udalosti“ a „miesto, kde vznikla škoda“ a vybral si z nich to, ktoré je vhodnejšie.

61. Nepopieram, že rovnocennosť miesta, kde došlo k udalosti, a miesta, kde vznikla škoda, z hľadiska blízkosti a predvídateľnosti, ktorá bola zakotvená v rozsudku Bier, je teoretická alebo ideálna. V tom istom rozsudku sa uvádza, že nie je vhodné vybrať si jedno a vylúčiť druhé z týchto miest, lebo každé z nich môže „podľa okolností“⁴⁶ poskytnúť usmernenia, ktoré sú užitočné z hľadiska dokazovania a organizácie konania.

62. Špecifický charakter okolností veci však nie je platným kritériom (a neprijal ho ani Súdny dvor) na výber medzi súdom podľa miesta, kde nastala príčinná udalosť, a miestom, kde vznikla škoda. Taká možnosť bola vedome ponechaná na žalobcu, čo znamená, že treba akceptovať, že bude vyhovovať predovšetkým jemu.

63. Relatívna povaha cieľov blízkosti a právnej istoty je navyše štrukturálnym znakom systému rozdelenia právomocí zavedeného nariadením. Každá z právomocí stanovených v jeho článku 7 odráža abstraktné predchádzajúce zváženie požiadaviek predvídateľnosti a blízkosti, ktoré vykonal normotvorca.

64. Výsledok uvedeného zváženia vyjadruje primeranú rovnováhu medzi oboma zásadami, ktorá sa musí pri uplatňovaní tohto pravidla v praxi zachovať. V minulosti Súdny dvor uviedol, že nie je možné odmietnuť výsledok, ktorý vyplynie z uplatnenia kritéria formálne stanoveného v článku 7 nariadenia, aj keď v konkrétnom prípade poukazuje na súd, ktorý nemá väzbu so sporom. Žalovaného možno žalovať na súde podľa miesta, ktoré určuje toto ustanovenie, dokonca aj vtedy, keď takto určený súd nie je súdom, ktorý má so sporom najužšiu väzbu.⁴⁷

⁴⁵ Pozri s. 9 a 10 návrhu na začatie prejudiciálneho konania.

⁴⁶ Bod 17 (kurzívou zvýraznil generálny advokát).

⁴⁷ Rozsudok z 29. júna 1994, Custom Made Commercial (C-288/92, EU:C:1994:268, bod 17 v spojení s bodom 16 a bod 21). Tento rozsudok sa týka osobitnej právomoci v zmluvných veciach, ale v bode týkajúcom sa žalôb založených na mimozmluvnej zodpovednosti je stanovená rovnaká zásada. Pozri v tomto zmysle v oblasti mimozmluvnej zodpovednosti rozsudok z 27. októbra 1998, Réunion européenne a i. (C-51/97, EU:C:1998:509, body 34 a 35).

65. Použitie slovného spojenia „súd, ktorý je objektívne *najviac spôsobilý* posúdiť, či sú splnené skutočnosti zakladajúce zodpovednosť žalovaného“⁴⁸, neznamená – a to z hľadiska metódy ani výsledku – porovnanie rôznych súdov, ktoré by mohli mať právomoc na základe miesta, v ktorom nastala udalosť, a miesta, v ktorom vznikla škoda, pri hľadaní súdu, ktorý má najlepšie predpoklady rozhodnúť v každom prípade.

66. Uvedené slovné spojenie odzrkadľuje zváženie právnej istoty a blízkosti k sporu, z ktorého vyplýva kritérium právomoci zakotvené v danom ustanovení. V iných rozsudkoch Súdny dvor používa odlišné slovné spojenia, ako napríklad slovné spojenie „osobitne úzka väzba“,⁴⁹ ktoré nezahŕňajú myšlienku porovnania. Tieto iné slovné spojenia sú podľa môjho názoru vhodnejšie, keďže nevedú k omylom, pokiaľ ide o úlohu orgánu, ktorý uplatňuje daný predpis.

3) *Spresnenia týkajúce sa „ostatných osobitných okolností“*

67. Ako je zrejmé, od každého sporu závisí, ktoré sú „ostatné osobitné okolnosti“, ktoré musia svedčiť v prospech miesta, v ktorom vznikla škoda, ak je škoda čisto finančná: uvedené slovné spojenie zahŕňa myšlienku eventuálnosti a odkazuje na konkrétny prípad. Vo všeobecnosti však za také okolnosti podľa môjho názoru možno považovať:

- skutočnosti relevantné pre riadny výkon spravodlivosti a hospodárnosť konania a
- faktory, na základe ktorých si účastníci konania mohli vytvoriť názor na to, kde podajú žalobu alebo kde prípadne môžu byť žalovaní v dôsledku svojho konania.⁵⁰

68. Takto sa dajú ľahšie vysvetliť skutočnosti, ktoré Súdny dvor vymenoval v rozsudku Löber⁵¹, ktorý je vzorom tohto nového postupu. Medzi uvedenými skutočnosťami sa nachádza pôvod platieb (miesto, kde bol vedený osobný bankový účet a vyrovnávacie bankové účty); trh, na ktorom bol rozšírený prospekt a na ktorom došlo k predaju a nadobudnutiu certifikátov; miesto, kde sa nachádzali osoby, s ktorými investorka priamo prišla do styku, a dokonca aj jej bydlisko.

69. Tieto skutočnosti pravdepodobne prispievajú k preukázaniu protiprávneho konania, škody a príčinnej súvislosti medzi protiprávnym konaním a škodou. Navyše sú to okolnosti, ktoré berú do úvahy pohľad účastníkov konania: v prípade pani Löberovej – žalobkyne – poukazovali na to, že jej investícia nemá cezhraničný charakter,⁵² a pokiaľ ide o spoločnosť Barclays Bank – žalovanú –, mali ju upozorniť na možnosť, že nedostatočne informovaní jednotlivci v určitých členských štátoch uskutočnia investície, pri ktorých vznikne škoda.

48 Napríklad v rozsudku zo 16. januára 2014, Kainz (C-45/13, EU:C:2014:7, bod 24).

49 Rozsudok flyLAL, bod 27.

50 Výber týchto skutočností a faktorov sa bude meniť prinajmenšom v závislosti od protiprávneho konania a organizácie konania. Prípad, v ktorom sa v predchádzajúcom stupni konania konštatovalo porušenie a predmetom sporu, je otázka, či a ako sa toto porušenie dotklo konkrétneho žalobcu, sa logicky odlišuje od prípadu, v ktorom porušenie ešte ani nebolo konštatované. Okrem toho očakávaní jednotlivcov v súvislosti s právnymi následkami ich skutkov závisia od skutkových podstát a ich úpravy v konkrétnom právnom poriadku.

51 Rozsudok Löber, body 32 a 33.

52 Súdny dvor vo svojej judikatúre týkajúcej sa článku 7 bodu 2 nariadenia spája právnu ochranu osôb usadených v Únii s dvoma cieľmi: aby žalobca mohol ľahko určiť súd, na ktorý sa môže obrátiť, a aby žalovaný mohol rozumne predvídať, kde môže byť proti nemu podaná žaloba (pozri napríklad rozsudky Kolassa, bod 56, a Löber, bod 35). Mohlo by sa zdať, že osoba, ktorá má aktívnu úlohu v konaní, je chránená len *ex post facto* a že pre žalovaného je naopak referenčný bod skorší. V skutočnosti to nie je tak: každý musí byť schopný (rozumne) predvídať dôsledky svojich skutkov, skôr než ich vykoná; oblasť právnej ochrany nemožno obmedziť so zreteľom na postavenie – postavenie žalobcu alebo naopak postavenie žalovaného –, ktoré nie je v čase predmetného správania alebo opomenutia známe. Preto sa v rozsudku Löber viaceré „osobitné okolnosti“ týkali pani Löberovej (žalobkyne) a jej konania pred vznikom škody.

b) Uplatnenie na prejednávany spor

1) Miesto, kde vznikla škoda

70. Vzhľadom na vyššie uvedené treba byť pri úsilí rozšíriť postup, ktorý na základe článku 7 bodu 2 nariadenia vyžaduje najprv určiť miesto, kde vznikla škoda, a potom potvrdiť (alebo vyvrátiť) vhodnosť tohto miesta ako kritéria súdnej právomoci pri celkovom posúdení osobitných okolností veci, na každú žalobu týkajúcu sa čisto majetkovej škody opatrný.

71. Pokiaľ ide o tento spor, zastávam názor, že existujú podobnosti s vecami, v ktorých boli vydané rozsudky Kolassa, Universal alebo Löber. Tiež sa domnievam, že faktorom, ktorý by mohol odôvodniť uplatnenie tej istej metódy, *nie* je vozidlo.

72. Ak majetkovú stratu vyjadruje konkrétny fyzický predmet, bolo by možné domnievať sa, že tento predmet a miesto, kde sa tento predmet nachádza, poslúžia ako východisko pri určovaní súdnej právomoci v kontexte článku 7 bodu 2 nariadenia.⁵³ Miesto, kde sa tento predmet *fyzicky* nachádza v čase, keď vznikne strata,⁵⁴ však – tak ako v prípade bankového účtu – nie je postačujúce, a to tým skôr v prípade, ak ide o hnutelnú vec.

73. Miesto, kde sa nachádza vozidlo, je z pohľadu žalovaného nepredvídateľné. Z hľadiska blízkosti medzi súdom a sporom je automobil menej dôležitý než dôkaz o jeho vlastníctve a okamihu jeho kúpy, najmä ak – ako sa uvádza v návrhu na začatie prejudiciálneho konania – na vyčíslenie škody nie je potrebné posúdenie každého jednotlivého automobilu (lebo škoda bola v prípade všetkých dotknutých osôb určená vo výške rovnakého percentuálneho podielu ceny).⁵⁵

74. Správne východisko naopak spočíva v úkone, na základe ktorého sa vec stala súčasťou majetku dotknutej osoby a vyvolala jeho zmenšenie. Miestom, kde vznikla škoda, je miesto, kde sa uskutočnila taká transakcia; súdy podľa tohto miesta budú mať medzinárodnú právomoc (a budú miestne príslušné), ak v prospech uvedeného určenia právomoci budú svedčiť aj ostatné konkrétne okolnosti veci.

75. Medzi uvedenými okolnosťami, ktoré musí určiť a zvážiť vnútroštátny súd, sa musia nachádzať nielen okolnosti týkajúce sa poškodeného,⁵⁶ ale aj určité okolnosti svedčiace o zámere žalovaného predávať svoje vozidlá v členskom štáte, o právomoc ktorého ide⁵⁷ (a – pokiaľ je to možné – v určitých územných celkoch v rámci uvedeného štátu).⁵⁸

53 V tomto zmysle vyznievajú pripomienky organizácie VKI, Komisie alebo Spojeného kráľovstva, ktoré označujú škodu za „hybridnú“ (na rozdiel od čisto majetkovej škody), hoci nie je jasné, aké dôsledky vyvodzujú z tohto prívlastku na účely určenia medzinárodnej súdnej právomoci.

54 Je to okamih, v ktorom vozidlo nadobudla osoba, ktorá bola jeho vlastníkom v čase zverejnenia chyby motora.

55 Návrh na začatie prejudiciálneho konania, s. 9.

56 Z pohľadu poškodeného by so zreteľom na rozsudok Löber relevantnými okolnosťami okrem iných mohli byť, že kúpa bola dojednaná v tom istom mieste, ako aj to, že toto miesto bolo tiež miestom dodania vozidla a (tiež podľa rozsudku Löber) miestom bydliska kupujúceho.

57 Z pohľadu žalovaného by relevantnými okolnosťami okrem iných mohli byť, že žalovaný dovezol (priamo alebo prostredníctvom oficiálneho dovozcu, ktorý je s ním prepojený) vozidlá do štátu, v ktorom je žalovaný; predaj v uvedenom štáte uskutočňovaný oficiálnymi predajcami alebo distribútormi; podpora predaja prostredníctvom reklamy uskutočňovanej žalovaným alebo v jeho mene v uvedenom štáte alebo vydanie osvedčení o zhode, ktoré žalovaný preložil do jazyka uvedeného štátu.

58 Pripomínam, že článok 7 bod 2 nariadenia má za cieľ priznať medzinárodnú súdnu právomoc, ako aj miestnu príslušnosť konkrétnemu súdu v rámci určeného štátu.

2) „Ostatné osobitné okolnosti“ a právomoc rakúskych súdov

76. Už som poznamenal, že nie je ľahké abstraktne uviesť, ktoré okolnosti musia svedčiť v prospech miesta, v ktorom vznikla škoda, alebo uviesť usmernenia na vykonanie celkovej analýzy. Neistota týkajúca sa týchto okolností a usmernení však vyvoláva riziko nejednotného uplatňovania článku 7 bodu 2 nariadenia a dokonca spôsobuje nejasnosti týkajúce sa metódy. Svedčia o tom záverečné poznámky v návrhu na začatie prejudiciálneho konania.

77. Vnútroštátny súd totiž pochybuje, či kúpa a odovzdanie vozidiel v Rakúsku stačia na založenie právomoci rakúskych súdov. Podľa jeho názoru ďalšie faktory týkajúce sa okruhu udalostí svedčia v prospech súdov podľa miesta, kde nastala príčinná udalosť, teda nemeckých súdov. Tieto súdy sú podľa vnútroštátneho súdu „z hľadiska hospodárnosti konania, najmä s ohľadom na blízkosť k predmetu sporu a ľahšie dokazovanie... objektívne spôsobilejšie objasniť zodpovednosť za údajné škody“.⁵⁹

78. Podľa názoru vnútroštátneho súdu rozsudky Súdneho dvora týkajúce sa čisto finančnej škody, ktoré zakotvujú povinnosť zohľadniť na účely článku 7 bodu 2 nariadenia kontext a osobitné okolnosti veci, mu umožňujú prikloniť sa k právomoci súdov iného štátu (Nemecka). Dodáva, že ak by sa vychádzalo z miesta nadobudnutia a odovzdania vozidiel, ohrozilo by to predvídateľnosť právomoci zo strany žalovaného, najmä preto, lebo v tomto prípade boli niektoré automobily kúpené ako ojazdené.

79. Súhlasím s názorom Landesgericht Klagenfurt (Krajinský súd Klagenfurt), že v rámci článku 7 bodu 2 nariadenia by nestačilo, aby Rakúsko bolo územím, kde boli automobily nadobudnuté a odovzdané, ak by spoločnosť Volkswagen nemohla rozumne predpokladať, že v tomto členskom štáte môže dôjsť k uvedenej kúpe.

80. Naopak, nesúhlasím s jeho prístupom k analýze „osobitných okolností“ tejto veci:

- po prvé výrobca vozidiel, akým je Volkswagen, je schopný ľahko predvídať, že jeho vozidlá sa budú predávať v Rakúsku,⁶⁰
- po druhé jediným cieľom celkového posúdenia uvedených okolností musí byť potvrdiť (alebo vyvrátiť) právomoc súdu podľa miesta, v ktorom vznikla škoda, určeného spôsobom, ktorý som uviedol vyššie. Uvedené preskúmanie sa naopak nemôže použiť na *výber* súdu (vnútroštátneho súdu, ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania, alebo súdu podľa miesta, v ktorom nastala príčinná udalosť), ktorý by mal rozhodnúť o veci samej, lebo je bližší a predvídateľnejší.

IV. Návrh

81. Vzhľadom na vyššie uvedené navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na prejudiciálnu otázku, ktorú mu položil Landesgericht Klagenfurt (Krajinský súd Klagenfurt, Rakúsko), takto:

1. Článok 7 bod 2 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1215/2012 z 12. decembra 2012 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach sa má vykladať v tom zmysle, že ak protiprávne konanie, ku ktorému došlo v jednom z členských štátov, spočíva v manipulácii s výrobkom, ktorej existencia je skrytá a vyjde najavo až po nadobudnutí výrobku v inom členskom štáte, za cenu, ktorá je vyššia než jeho skutočná hodnota:
 - nadobúdateľ uvedeného výrobku, ktorý ho vlastní v čase zverejnenia vady, je priamym poškodeným,

⁵⁹ Návrh na začatie prejudiciálneho konania, s. 9 a 10.

⁶⁰ Pozri v tejto súvislosti poznámku pod čiarou 57.

- miestom, kde nastala príčinná udalosť, je miesto, v ktorom došlo ku skutočnosti, ktorá poškodila tento výrobok, a
 - škoda vznikne v mieste, ktoré sa nachádza v jednom z členských štátov, kde poškodený nadobudol výrobok od tretej osoby, pokiaľ ostatné okolnosti potvrdzujú priznanie právomoci súdom tohto štátu. Medzi uvedenými okolnosťami sa musí v každom prípade nachádzať jedna alebo viaceré okolnosti, ktoré umožnili žalovanému rozumne predvídať, že budúci nadobúdatelia, ktorí si kúpia tento výrobok na uvedenom mieste, budú môcť podať proti nemu žalobu o náhradu škody spôsobenej jeho konaním.
2. Článok 7 bod 2 nariadenia č. 1215/2012 sa má vykladať v tom zmysle, že nedovoľuje súdu podľa miesta, v ktorom vznikla škoda, založiť alebo odmietnuť svoju právomoc na základe zváženia ostatných okolností veci, ktorého cieľom je určiť, ktorý súd – teda uvedený súd, alebo súd podľa miesta, v ktorom došlo k príčinnej udalosti – má z hľadiska blízkosti a predvídateľnosti lepšie predpoklady rozhodnúť spor.